

דבר העורך

ומְשַׁמְעִים בְּרֹאֵה יַחַד בְּקוֹל

ברכה בחבורה: יסוד הזימון הוא שברכת המזון נאמרת בחבורה: כשם שהשלושה אכלו כאחד, כך הם מזמנים עצמם לברך כאחד. עניינו של הזימון אינו מסתיים בהקדמה לברכת המזון, אלא נמשך בברכת המזון בצורה משותפת.

למרות שמנהגנו שכל אחד מברך ברכת המזון בעצמו, יש משמעות להשתתפותו בברכת החבורה. ולכן יש חובת שמיעת ברכת המזון: לצד החיוב האישי לברך, ישנו עניין נוסף – לברך יחד.

יסוד הדברים מוכר מחזרת הש"ץ. כולנו כבר התפללנו בלחש, ובכל זאת אנו מקשיבים לחזרת הש"ץ ועונים אמן. אף שעיקר תקנתה להוציא את מי שאינו בקי, מכל מקום תקנת חכמים במקומה עומדת. שכן יש בתפילת הש"ץ מעלה נוספת: בלחש כל יחיד מתפלל בתוך הציבור, ואילו בחזרת הש"ץ הש"ץ מתפלל בשם הציבור, וכולם משתתפים בתפילתו בשמיעה ובענייה, כפי שהתבאר בגיליון 458. לכן גם מי שכבר יצא ידי חובתו צריך לכוון לברכות הש"ץ ולענות אמן.

המשתתף בחזרת הש"ץ לאחר שהתפלל אינו צריך לכוון לצאת שוב ידי חובת תפילתו; הוא מצטרף ל"תפילת הציבור". לעומת זאת, המבקש לצאת בחזרת הש"ץ ידי חובתו האישית, באופן שהדבר מועיל, זקוק לכוננת הש"ץ להוציאו ולכוונתו לצאת.

כעין זה יש לבאר בזימון: גם כשכל סועד מברך בעצמו, ההצטרפות לזימון, הברכה בלחש עם המזמן ועניית אמן מצטרפות אותו לברכת החבורה. ההשתתפות בברכה המשותפת והציאה ידי החובה האישית הן שני דינים נפרדים, ולכן אפשר להשתתף בזימון עוד קודם שמברכים בברכת המזון.

דוגמה לכך היא אדם השומע חזרת הש"ץ לפני שהתפלל, ואינו מתכוון לצאת בה: הוא השתתף בתפילת הציבור, אך עדיין עליו להתפלל בעצמו. כך גם המצטרף לזימון: הוא משתתף בברכת החבורה, ואת חובתו האישית בברכת המזון יקיים לאחר מכן.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

חיוב שמיעת המזמן

בָּרַךְ עִם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ

זימון כהלכה: גיליון 526 עסק בנושא "זימון כהלכה", גיליון 527 בנושא "צירוף המסובין לזימון", גיליון 528 בנושא "זימון בעולם הישיבות", גיליון 529 בנושא "האם מותר לצאת לפני זימון", וגיליון 530 בנושא "זימון ושבע ברכות בחתונה".

בהמשך לסדרה, יעסוק הגיליון הנוכחי (531) בנושא "חיוב שמיעת המזמן": מה חייבים המסובים לשמוע מפי המזמן?

האם על המסובים לשמוע מפי המזמן ולברך עמו את כל ברכת המזון, או לפחות את הברכה הראשונה? האם יש הבדל בין זימון בשלושה לזימון בעשרה? והאם על המזמן לסיים בקול רק כל אחת מארבע הברכות, כדי שהמסובים יענו אחריו אמן?

1. כיצד מזמנים - בזמן הגמרא

עיקר ברכת זימון: מבואר בגמרא (ברכות דף מב.) "הסבו אחד מברך לכולן", וביארו **תוספות** (ד"ה הסבו) שהדברים אמורים גם בברכת המזון, שאחד מברך וכולם יוצאים ממנו.

וכן הוכיח בשו"ת **פנים מאירות** (חלק א סימן נז) מהגמ' (ברכות דף מה:); שבתחילה סברו יהודה בר מרימו וחבריו שאם כולם שווים, חילוק ברכות עדיף. הרי שבזימון אחד מוציא את כולם. עוד הוכיח מהגמ' (ברכות דף מג:) "חטוף וברך" שיש לחזר אחר הזימון, משום שגדול המברך יותר מהעונה אמן. הרי שכל המסובין אין מברכים רק עונים אמן. עוד הוכיח מהגמ' (ברכות דף מו.) אורח מברך כדי שיברך את בעל הבית, מוכח ששאר המסובין אין מברכים, ויוצאים על ידי המזמן.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית ליריד הילכתא

הג"ר בנימין ברוך קרלנשטיין שליט"א

מח"ס ים ודרום ירשה ועורך מפות גבולות הארץ

לרגל שמחת נישואי בנו החתן כמר יצחק יחיאל נ"י

עב"ג תחי', בת הג"ר דוד מרגלית שליט"א.

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל, וירוו רוב נחת וקדושה, מתוך אושר ושמחה, וכל הברכות שבתורה יחולו עליהם, אמן.

חתונה ושבע ברכות כהלכה

לתועלת החתנים, המחתנים והעוסקים בסוגיות האיש מקדש, נציין את האוגרן הנפלא של גיליונות "לענין הלכה" בענייני חתונה ושבע ברכות (לקט גיליונות לענין הלכה תשפ"ה - תשפ"ו), הכולל בירורי הלכה וליקוטי דינים הנוגעים לימי השמחה, להיערכות נכונה ולעריכת השמחה כהלכה!
ניתן להשיג במערכת הילכתא

"הבו גודל לאלקיננו". ולכן אין לברך לכתחילה בלחש לעצמו, מחשש שלא יסיים לפני המזמן ויפסיד עניית אמן. וכמובא בארוחת חיים, שמהר"ם לא היה מברך בלחש.

3. אופן הזימון לכתחילה

אמירה עם המזמן: כתב המשנה ברורה (סימן קפא ס"ק יב, סימן קפג ס"ק כח), לכתחילה יאמרו המסובין כל הברכות בלחש עם המזמן, ולפחות ברכת הזן, שאם לא כן להרכה פוסקים "לא מקרי זימון כלל" כמבאר בסימן ר'. לפיכך, המברכים בקול לעצמם לאחר "ברוך שאכלנו" עושים שלא כדין; המזמן יברך לפחות ברכת הזן בקול, והמסובין ישמעו ויאמרו עמו בלחש מלה במלה, ויקדימו לסיים כדי לענות אמן כמבאר ברמ"א.

ביתר תוקף כתב החיי אדם (כלל מח סעיף א), מה שנוהגים העולם שכל אחד מברך לעצמו, לא נקרא כלל ברכת הזימון, ולכן לכל הפחות יזהרו לברך עם המזמן בלחש מילה במילה עד "הזן את הכל".

יצאה בשמיעה: עוד הביא המשנה ברורה, שהמזמן אברהם מצדד כדעת התשב"ץ, שישתקו בברכת הזן ויכוונו לצאת בשמיעה, ובשאר הברכות יברכו עמו בלחש. ואף שאין נוהגים כן, "הטוב והישר" לעשות כך כשיודע שיכוונו לדבריו, ובלבד שיודיעם מראש לכוון לצאת, והוא יכוון להוציאם, ובתנאי שכולם מבינים לשון הקודש; אחרת עדיף שיברכו בעצמם את כל ברכת המזמן.

4. כמו ברכות קריאת שמע

פורס על שמע: בברכות קריאת שמע מצינו שהש"ץ מברך והציבור שומע ויוצא ידי חובה בברכותיו. זהו "פורס על שמע", כמבאר ברמב"ם (הלכות תפילה פרק ח הלכה ה) ובר"ן (מגילה דף יג: מדפי הרי"ף) בשם הגאונים.

אולם הרא"ש (שו"ת כלל ד סימן יט), הובא בטור ובבית יוסף (סימן נט), חשש להסחת הדעת בשעת השמיעה, ולכן נהג לברך בעצמו בנחת עם הש"ץ, שכן האומר בלי כוונה

וכתב בשו"ת חיים שאל (חלק א סימן עה), שבימי חכמי התלמוד נהגו המסובים לצאת ידי חובתם בברכת המברך, ולא היו רשאים לברך לעצמם אפילו בלחש, משום שהדבר היה פוגע בכבוד המברך ומעורר איבה ושנאה.

וכן מתאר הרמב"ם (הלכות ברכות פרק ה הלכה ג) את סדר הזימון: המזמן מברך מברכת "הזן" עד סיום ארבע הברכות, והמסובים עונים אמן אחר כל ברכה וברכה. וכתב בבאור הגר"א (סימן קצה סעיף ג): "אבל עיקר ברכת זימון שיהא כולם שומעין כל ברכת המזמן כמ"ש בכמה מקומות". עוד כתב בבאור הגר"א (סימן ח סעיף ה), שכאשר כמה אנשים מתעטפים בציצית יחד, לכתחילה אחד מברך לכולם, כמבואר בפרק ח בברכות ובתוספתא, שכאשר כמה אנשים עושים מצוה אחת, אחד מברך לכולם. והוסיף שכן הדין בברכת המוציא, בברכת המזון ובשאר ברכות.

2. כיצד מזמנין - בזמנו

מנהג העולם: כתב המשנה ברורה (סימן קפג ס"ק כז) מעיקר הדין היה נכון יותר שהמזמן יברך בקול ויוציא את המסובים בכל ברכת המזון, כפי שהיה בזמן חז"ל. אולם מחמת החשש שסיחור דעתם ולא יקשיבו לדברי המברך, ונמצא שלא יצאו ידי חובתם ומבטלים מצוות עשה דאורייתא, נהגו שכל אחד מברך בעצמו. ויאמרו יחד עם המזמן את כל הברכות, מילה במילה, ונקרא על ידי זה ברכת זימון, ומתקיים הפסוק (תהלים פרק לד פסוק ד) גָּדְלוּ לַד' אֱתֵי וְנִרְמְמָה שְׁמוֹ יִחְדּוּ שְׁמֵזָה המקור לברכת זימון.

שמיעת כל הברכות: למרות שכיום כל אחד מברך לעצמו, כתב בשבלי הלקט (סימן קנו) בשם ה"ר אביגדור, והובא בבית יוסף (אורח חיים סימן קפג סעיף ז), שכל אחד מהמסובים חייב לומר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה, ואפילו את חתימות הברכות.

להלכה פוסק השולחן ערוך (סימן קפג סעיף ז), נכון שכל אחד מהמסובין יאמר בלחש עם המזמן כל ברכה וברכה, ואפילו החתימות. והגיה הרמ"א, שיקדים לסיים מעט לפני המזמן כדי לענות אמן כדלעיל בסימן נט.

כלומר, למרות שהשו"ע נוקט להלכה (סימן ר סעיף ב, וכפי שיבואר להלן) כרב נחמן, שלענין שיעור המעכב בקיום הזימון די בשמיעת ברכת הזימון ולא צריך לשמוע את ברכת הזן (משנ"ב ס"ק ו), מכל מקום לכתחילה יש לשמוע מפי המזמן את כל ארבע הברכות, ולברך עמו בלחש את כל ברכת המזון, מילה במילה.

שיטת החולקים: מאידך הב"ח (סימן קצג) חולק על הבית יוסף, וסובר שבזימון חייבים לשמוע ולענות אמן אחר כל ברכות המזמן, כדדרשו בספרי (דברים אות שו) מהפסוק

א), בעקבות המעשה בבית ריש גלותא: כאשר המסובים רבים ואינם יכולים לשמוע את המזמון, ואין באפשרותם להתחלק לחבורות של עשרה מפני קפידת בעל הבית, רשאים להתחלק לחבורות של שלושה ולזמן בנחת, כדי לקיים לפחות זימון בשלושה. פרטי דין זה התבאר בהרחבה בגיליון "עומק הפשט" מספר 529 (עמוד 2, סעיפים 1-2), בנושא "האם מותר לצאת לפני זימון?".

לדעת השולחן ערוך, אם יכולים לשמוע את ברכת הזימון, אינם רשאים להתחלק לשלושה, אף שאינם שומעים את שאר ברכת המזון. באופן כזה ישמעו את הזימון בעשרה, ואת ברכת המזון יברך כל אחד בעצמו; שאין להפסיד זימון בהזכרת השם בשביל שמיעת שאר הברכות (משנ"ב ס"ק יג, יז).

אולם האחרונים שהביא **המשנה ברורה** (שם ס"ק יז) נקטו, על פי שיטת הרמ"א, שלכל הפחות צריך לשמוע מילה במילה עד סוף ברכת הזון. לפיכך, אף אם שומעים את אמירת "נברך" ותשובתה, כאשר אין אפשרות לשמוע את ברכת הזון לא יצאו ידי חובת זימון. ולכן, מוטב להתחלק לשלושה ולזמן בלא הזכרת השם, מלהישאר בחבורה הגדולה ולהפסיד את עיקר הזימון.

ולכתחילה, כתב המשנה ברורה בשם **האחרונים**, שבסעודה גדולה יש לכבד בזימון את מי שקולו חזק, כדי שכל המסובים יוכלו לשמועו.

סתירה גדולה: מדברי **החזון איש** (הלכות ברכת המזון סימן לא ס"ק ב ד"ה "דאוויש") עולה, שהמשנ"ב סתר משנתו: מצד אחד **המשנה ברורה** (סימן קצט ס"ק יז) הצריך לשמוע ברכת הזון גם בעשרה, שהרי במעשה של ריש גלותא מדובר שיש יותר מעשרה.

מאידך, **המשנה ברורה** (סימן ר ס"ק ח) עצמו ביאר את דעת הרמ"א, שהמפסיק מסעודתו לזימון צריך להפסיק עד סוף ברכת הזון: אף שאינה לגמרי מברכת הזימון, מכל מקום שייכת לה. שכן "נברך" אינה ברכה גמורה שהרי אין בה שם ומלכות, והיא נסמכת לברכת הזון. והוסיף **המשנה ברורה** (ס"ק ט), לגבי שלושה או ארבעה המפסיקים מסעודתם להשלים לעשרה, לכל הדעות אינם צריכים להפסיק אלא עד "ברוך" אלקינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו" ולא יותר. ואם המשיכו לאכול יחד, יכולים לזמן לעצמם, ולא פרח זימון מהם, כי מתחילה הצטרפו רק להזכרת השם. הרי שבעשרה אין ברכת הזון בכלל ברכת הזימון.

למרות שבחזון איש עצמו הניח את הדין בצ"ע. מכל מקום **הגר"ח קניבסקי זצ"ל** (שונה הלכות סימן קצט סעיף ז, אלא עמוד פב) מצטט את שיטת החזון"א שכך נקט למעשה,

יצא, אבל השותק בלי כוונה לצאת לא יצא, וסיים לפני הש"ץ כדי לענות אמן. ומכאן למד **הבית יוסף** (סימן קפג) גם לברכת המזון, שכל אחד יברך בלחש עם המזמון.

להלכה נפסק **בשולחן ערוך** (סימן נט סעיף ד), לומר את הברכות בנחת עם הש"ץ, ומבואר **בבית יוסף** שאין הציבור עונים אמן כיון שאומרים עמו מילה במילה, הרי זה כוונה אמן אחר ברכת עצמו. אולם לדעת **הרמ"א** ימהר לסיים קודם הש"ץ, ויענה אמן אחריו.

5. עד היכן ברכת הזימון?

הפסק בסעודה: נחלקו **בגמרא** (ברכות דף מו.) עד היכן ברכת הזימון: לרב נחמן עד "נברך", ולרב ששת עד סוף ברכת הזון. ופירשו **תוספות** (ד"ה עד היכן ברכת הזמון) ו**הרא"ש** (ברכות פרק ז סימן יב) שהנידון הוא באדם שמפסיק באמצע סעודתו להצטרף לזימון וממשיך באכילה, עד היכן עליו להמתין קודם שיחזור לאכול.

ונחלקו בזה להלכה **השולחן ערוך והרמ"א** (סימן ר סעיף ב, וצוין גם בסימן קצט סעיף ב): לשולחן ערוך די בסיום אמירת "ברוך" שאכלנו משלו ובטובו חיינו", כדעת רב נחמן; ולרמ"א צריך להמתין עד סוף ברכת הזון, כדעת רב ששת.

צירוף חבורות: מחלוקת זוהי קיימת גם לגבי צירוף שתי חבורות לזימון. מבואר **במשנה ובגמרא** (ברכות דף נ-נ:), ששתי חבורות יכולות להצטרף על ידי שמש. וכתבו **התוספות** (ברכות דף נ: ד"ה שמש מצרפן לזמון) שהתנאי לצירוף הוא שישמעו ברכת המזון מפי המברך. וכן כתב **הרמב"ם** (הלכות ברכות פרק ה הלכה יב): "והוא שישמעו שתיהן כל דברי המברך בביאור". וביאר **הכסף משנה** (שם) שמקור תנאי זה במעשה בבית ריש גלותא (ברכות דף נ:), שלא יצאו בזימון מחמת שלא שמעו את המברך.

להלכה כתב **השולחן ערוך** (סימן קצה סעיף ג) שצריך לשמוע בבירור את ברכת הזימון. וביאר **המשנה ברורה** (ס"ק י), שלדעת השו"ע די ב"נברך" ו"ברוך" שאכלנו", ולדעת הרמ"א צריך לשמוע עד סוף ברכת הזון; וכל זה הוא רק במקום הצורך, אבל לכתחילה כתבו **המגן אברהם** (סימן קצט ס"ק ד) ו**הגר"א**, שנכון לשמוע את כל ברכת המזון מפי המברך והוא יוציאם בכל הברכות.

וכן נוקט גם **בשולחן ערוך הרב** (סימן קצה סעיף ד), כל מקום שמצטרפות ב' חבורות צריך שישמעו שתיהן כל ברכת המזון בביאור מפי המברך ולפחות ברכת הזון.

6. עד היכן זימון בעשרה?

ריש גלותא: נפקא מינה נוספת למחלוקת עד היכן ברכת הזימון, בדין המבואר **בשולחן ערוך** (סימן קצט סעיף

וראיתי שגם הם התחילו לברך לעצמם תיכף אחר שגמר המזמן ברוך שאכלנו ולא דקדקו לומר עמו מלה במלה עד הזן את הכל".

טעם הדבר ביאר הכפ החיים, שנראה שנהגו בזה כדעת השולחן ערוך, שברכת הזן אינה בכלל ברכת הזימון, משום שמדברי **האר"י ז"ל** ומכוונות הברכה משמע שכל ארבע הברכות הן קשר אחד, ואין הבדל בענין זה בין ברכת הזן לשאר הברכות. וסיים: "הדבר שנחלקו בו הפוסקים דעת המקובלים יכריע, ועל כן נהגו כדברי מרן ז"ל".

בציץ אליעזר (חלק טז סימן א אות ו) נשאל על המנהג שהמסובים מברכים בקול מיד לאחר עניית הזימון; לפי דברי המשנה ברורה, שלא יצאו בכך ידי זימון, האם יש להימנע מלזמן בחבורה כזו? והשיב אף שהקושי גדול, למעשה אין להימנע מלזמן, ויש מקום ללמד זכות שיוצאים ידי חובת זימון גם באופן זה.

בשבט הלוי (חלק י סימן מ) לימד זכות על המנהג, אף שהרמ"א הכריע שברכת הזימון נמשכת עד סוף ברכת הזן. מכל מקום, רבים מתקשים לברך בלחש ובה בעת להאזין למזמן, ומתוך כך מחסירים ומדלגים בברכתם. לכן מוטב שיברכו בעצמם בקול ובשלמות, ויסמכו לעניין הזימון על השיטות שדי בעניינתו, מאשר שיפסידו את אמירת ברכת המזון כהלכה. ובכך ביאר מדוע גדולי עולם לא מחו במנהג.

ויש עוד לימוד זכות בספר **בירורי סוגיות** (בציעת הפת סעודה וזימון עמוד רפז). וראה סיכום הדברים **בקיצור הלכות זימון** (פרק ד סעיף יח-כג).

יאמר בקול: מאידך לדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (שיעורי ברכת דף מה: מו.), בזימון בשלשה ודאי צריך לשמוע את ברכת הזן מפי המזמן, וגם בזימון בעשרה אף שחיוב שמיעת ברכת הזן בעשרה קל יותר, מכל מקום גם בו יש לכבד בזימון את מי שקולו חזק, כדי שהמסובים ישמעו את כל ברכת הזן. ואם אינם יכולים לשמוע את המזמן - אינם יוצאים ידי חובת זימון, ועדיף שיתחלקו ויזמנו בשלושה למרות שיפסידו זימון בעשרה.

הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אלא עמוד פב) הקפיד שהמזמן יאמר את ברכת "הזן" בקול. והורה שאם הכהן אינו מקפיד לומר את ברכת "הזן" בקול, אין צריך לתת לו לזמן. ומעשה באדם שזימן בעשרה ולא אמר את ברכת "הזן" בקול, והעיר לו על כך. וביאר, שאף שהחזו"א מיקל וסובר שבזימון בעשרה אין חיוב לשמוע את ברכת "הזן" מפי המזמן, מכל מקום משום מראית העין צריך המזמן לאומרה בקול גם בזימון בעשרה.

לגבי זימון בעשרה - כיון שמברכים בשם, די בשמיעת ברכת הזימון ואין צורך לשמוע את ברכת הזן, ולכן אם יכולים לשמוע את ברכת הזימון - אף שאינם שומעים ברכת הזן, אינם רשאים להיחלק ולזמן בשלשה.

יישוב הסתירה: ליישב הסתירה במשנ"ב כתבו אחרוני זמננו - **הג"ר צבי ובר שליט"א** (שיעורי ברכות, וזאת הברכה עמוד 336), **בירורי סוגיות** (בציעת הפת סעודה וזימון עמוד רפט), **קובץ נחלת** (גיליון ל לא), על פי שני מהלכי הבית יוסף בדעת הטור. החזו"א למד כמהלך השני, שההפסקה עד סוף ברכת הזן נצרכת כדי שיהיה ניכר שמזמנים עליו; ובעשרה, כיון שמזכיר את השם בברכת הזימון, אין צריך להמתין עד סוף ברכת הזן.

אולם המשנה ברורה נקט כמהלך הראשון, שהטעם שאין צריכים להמתין עד סוף ברכת הזן, כיון שאח"כ יזמנו ויברכו ברכת המזון; ולכן בסיומן ר' לגבי שלושה הממשיכים לאכול, שיכולים לזמן לעצמם לאחר מכן, מצטרפים כעת להזכרת השם בלבד, ואת עיקר הזימון יקיימו בהמשך. מאידך, בסיומן קצת לגבי יחיד שלא יוכל לזמן אחר כך, צריך להצטרף כעת גם לעצם הזימון ולשמוע ברכת הזן. נמצא שאין כאן שום סתירה; גם בעשרה נדרשת שמיעת ברכת הזן, למעט שלושה או ארבעה המפסיקים רק לצורך הזכרת השם, ועתידיים לזמן לעצמם.

7. זימון באמצע הסעודה

מצטרף לזימון וממשיך לאכול: מבואר **ברמ"א** (סימן ר סעיף ב), אדם שחבריו סיימו לאכול והוא רוצה להמשיך בסעודתו, מפסיק כדי להצטרף לזימון ושומע את המזמן עד סוף ברכת הזן. כשיבוא לברך לאחר מכן, עליו לברך את כל ברכת המזון מתחילתה, כולל ברכת הזן. כך הדין בין באופן שהמשיך לאכול ובין אם בסוף לא אכל עוד.

הטעם שמברך שוב ביאר **המשנה ברורה** (שם ס"ק ט), כיון שבשעת הזימון התכוון להמשיך לאכול, מן הסתם לא התכוון לצאת בברכת המזון ששמע. הוא הקשיב לברכת הזן כדי לקיים את מצות הזימון עם חבריו, ולא כדי לסיים בכך את סעודתו. לכן, אף שכבר יצא ידי חובת זימון, עדיין עליו לברך ברכת המזון, לרבות ברכת הזן.

נמצא שאפשר לצאת בשמיעת ברכת הזן ידי חובת זימון, בלי לצאת בה ידי חובת ברכת המזון.

8. מנהג אשכנז בזמננו

לימוד זכות: **בכף החיים** (סימן קפג אות לה) הביא את דברי **השדי חמד** (אסיפת דינים, מערכת ז אות ה): "ונמצאתי גם כן באיזה פעמים עם רבנים אשכנזים יצ"ו באיזה מסיבה

פולמוס מקום המקדש

נסיעה דשחא

מחפשים תוכן תורני מרתק ומושקע?

הפולמוס הגדול -

מסת תורני מרתק בטקנות מקום המקדש וקודש הקדשים, לאור מקורות חז"ל והפוסקים, מסורת הדורות, והמצאים החדשים.

הוצאה חזונית לביווי מצגת מקצועית, מפות, תרשימים, הדמיות, צילומי אינפרא אדום וחידון קליקרים אינטראקטיבי.

מתאים לשיבות, כוללים, בתי כנסת, קהילות, ימי עיון, וערבי תוכן.

052-7687405

להזמנת שיעורים
והוצאות:

מוסר השיעור: הרב עקיבא יוסף לוי שליט"א יור מכון הילכתא ועורך גיליונות "עומק הפשט"

לשכנו תדרשנו: בחול המועד האחרון זכיתי למסור כמה שיעורים בנושא מקום המקדש. רציתי לשתף את הקוראים מעט בתוכן הדברים ובדרך הלימוד.

סביב זיהוי מקום המקדש נכתבו מאות מאמרים ובירורים. מפות, תמונות, מסורות וראיות מצטרפות זו לזו, וכמעט כל בירור פותח פתח לשאלה נוספת. גם התגובות מביאות עמן שפע של מקורות, הערות והוכחות. התחושה היא כי יכלה הזמן והמה לא יכלו; עוד בטרם הספקנו לעיין בדברים שכבר בידינו, נוספים עליהם בירורים חדשים.

ההשתדלות בשיעורים היתה ללמוד את השיטות מתוך מקורותיהן: לעיין במקורות חז"ל ובדברי הפוסקים, להבין את עיקרי הראיות ואת השאלות המתעוררות עליהן, בלי לנקוט עמדה או להכריע בין השיטות. המפות והתמונות מסייעות לעקוב אחר המקומות והמידות, ולהבין היכן השיטות נפגשות ובאילו נקודות הן חלוקות.

השבוע שוחחתי על הנושא גם בראיון בקו "אור עולם", עם ידידי הג"ר רפאל סויד שליט"א, ובו סיפרתי על תוכן השיעורים ועל הניסיון להקיף את הנושא בדרך זו.

וכאן המקום להכיר טובה ולהודות להג"ר אלחנן בקרמן שליט"א על הסיוע בבירור הסוגיא. יישר כח על הנכונות להקדיש מזמנו ולעסוק יחד בליבון הדברים.

ומבעד לכל המפות והדיונים, הלב מתעורר בכמהיה אל התפילה שאנו מזכירים אותה בכל תפילת שמונה עשרה: "ותחזינה עינינו בשוכן לציון ברחמים". יהי רצון שנזכה במהרה לראות בבניין בית המקדש, וללמוד את הדברים מתוך הבית הבנוי בתפארתו.

משיב כהלכה

שאלה: האם יוצאים ידי חובת זימון ושבע ברכות בשמיעה ברמקול?

האם בזימון, שכל אחד מברך ברכת המזון בעצמו, יש להקל יותר מבשמיעת ברכה מדין "שומע כעונה"? האם די בתשעה השומעים את קול המברך עצמו, או שכל משתתף בסעודה חייב לשומעו? ומה הדין כשהשומע מתקרב למברך, או שמנמיכים את עוצמת הרמקול?

מקורות: משנה ברורה (סימן קפג ס"ח, סימן קצט ס"ק כז); ביאור הלכה (סימן קצט סעיף י, ד"ה "מצטרפין לזימון"); מנחת שלמה (חלק א סימן ט); שבת הלוי (חלק י סימנים מ, רמה); תשובות ונהגות (חלק ו סימן מו); וזאת הברכה (עמוד 129, 189, 364); פניני שבע ברכות (עמוד כג); שערי נישואין (פרק ג, עמודים עה-פא); זימון כהלכתו (סוף פרק ד עמוד ד).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמודות 'נדרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 6507823-1532
- במייל 5047867@gmail.com

הגיליון מופיע לעילוי נשמת
לע"נ מרת אילנה יעל בת עדינה ע"ה
נלב"ע כ"ד סיון תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

דינים העולים

א. **צורת הזימון:** מעיקר הדין המזמון מוציא את המסובים בכל ברכת המזון. בזמננו, מחשש להסחת הדעת, נהגו שכל אחד מברך בעצמו. נכון שיאמרו בלחש עם המזמון את כל הברכות מילה במילה, ולרמ"א יקדימו לסיים כדי לענות אמן.

ב. **שיעור הזימון:** לשו"ע די בשמיעת "נברך" ו"ברוך" שאכלנו, ולרמ"א צריך לשמוע עד סוף ברכת הון. המשנ"ב מזהיר שהמברכים לעצמם ואינם שומעים את המזמון, להרבה פוסקים לא יצאו ידי זימון. וכן בצירוף חבורות, צריך שישמעו כולל את המזמון כנדרש. ולכן יש לכבד בזימון את מי שקולו חזק.

ג. **זימון בעשרה:** בדברי המשנ"ב מצינו סתירה אם צריך לשמוע את ברכת "הון" גם בזימון בעשרה. ויש שחילקו, שגם בעשרה צריך לשמועה, ורק אם יזמנו אחר כך לעצמם אין צורך בכך. ולדעת החזון איש, די בשמיעת ברכת הזימון בהזכרת השם.

ד. **המשך הסעודה:** המפסיק מאכילתו לזימון, לרמ"א ישמע עד סוף ברכת הון. כשיברך לאחר מכן, יחזור ויברך גם ברכת הון, שלא התכוון לצאת אלא ידי זימון. שלושה או ארבעה המפסיקים להשלים לעשרה ועתידיים לזמן לעצמם, די שיפסיקו עד "ברוך אלקינו" שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

ה. **לימוד זכות:** יש שלימדו זכות על הנוהגים לברך לעצמם מיד לאחר עניית הזימון, בפרט כשקשה להם לברך ולהקשיב כאחד, ואין להימנע מלזמן עמהם. מאידך כמה פוסקים הורו להקפיד על שמיעת ברכת הון גם בעשרה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשוט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בידורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

נושא הגיליון הבא:

"זימון ברמקול"

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לפרטים ולהצעת מחיר
plus.mikrabooks.co.il
058-7179103
ביינש קוריב

גם גיליון זה הונה בסיוע
מקרא פלוס • תוכנת ההגהה
של הוצאת "מקרא" - דוגמה חיים לכל ספר ועלון

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי
02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...